

EU:n rakennerahastohankkeiden hallinnoinnin
kehittämistyöryhmän muistio

KUVAILULEHTI

Julkaisija Sosiaali- ja terveysministeriö		Julkaisun päivämäärä 10.5.2002	
Tekijät (toimielimestä: toimielimen nimi, puheenjohtaja, sihteeri) EU-rakennerahastohankkeiden hallinnoinnin kehittäminen - työryhmä Kari Vinni, puheenjohtaja Mikko Koskinen, sihteeri		Julkaisun laji Työryhmämuistio	
		Toimeksiantaja Sosiaali- ja terveysministeriö	
		Toimielimen asettamispäivä 21.12.2001	
Julkaisun nimi (myös ruotsinkielinen) EU-rakennerahastohankkeiden hallinnoinnin kehittämistyöryhmä			
Julkaisun osat			
Tiivistelmä EU:n rakennerahastohankkeiden hallinto on sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala lukuunottamatta hajautettu aluehallinnon eri viranomaisille. Sosiaali- ja terveysministeriön käyttämää keskitettyä hallintomallia on kritisoitu sekä hallinnonalan sisä- että ulkopuolelta. Nykymallia kyseenalaistavia näkemyksiä on esitetty esimerkiksi EU:n tavoiteohjelmien seurantakomiteoiden sekä lääninhallitusten sosiaali- ja terveysosastojen suunnasta. Myös sisäasiainministeriö suosittelee hankehallinnon siirtämistä alueellisille viranomaisille. Vastatakseen yllä esitettyyn kritiikkiin sosiaali- ja terveysministeriö asetti 21.12.2001 työryhmän selvittämään EU-rakennerahastohankkeiden hallinnoinnin alueellistamista. Työryhmän tehtävänä oli selvittää mahdollisuuksia ja tapoja, joilla sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala EU-rakennerahastohankkeiden hallinnointi voidaan siirtää lääninhallitusten sosiaali- ja terveysosastoille tai muille aluehallinnon viranomaisille. Työryhmän toimikausi ajoittui 1.1.-30.4.2002 väliselle ajalle. Työryhmässä oltiin yksimielisiä siitä, että lääninhallitusten sosiaali- ja terveysosastojen asemaa alueellisena toimijana ja kehittäjänä pitää vahvistaa. Työryhmä päätyi ehdottamaan, että EU-rakennerahastohankkeiden hallinnointi siirretään lääninhallitusten sosiaali- ja terveysosastoille. Siirtoa suunniteltaessa on kuitenkin huomioitava hallinnonala hankemäärien ja -rahojen niukkuus. Työryhmän ehdotuksessa hankehallinnon siirto tapahtuu kaksivaiheisesti. Välittömästi käyttöön otettavassa siirtymävaiheen mallissa luodaan pohja kokonaisvaltaiselle siirrolle ja samalla läänien edustajat pääsevät mukaan hankehallinnon käytännön toimiin. Siirtymävaiheessa läänien nimeämät vastuhenkilöt toimivat hankkeiden valvojina ja osallistuvat ministeriön EU-rahastotyöryhmän kokouksiin sekä EU-hankkeiden maakunnalliseen valmisteluun ja päätöksentekoon. Siirtymävaiheen edetessä pidemmälle voidaan hankevalmistelu siirtää kokonaisuudessaan lääneihin. Työryhmän ehdotuksessa EU-hankehallinnon lopullinen siirto ministeriöstä lääninhallitukseen tapahtuu vuonna 2004. Siirron vaatimia resurssitarpeita arvioitaessa ja tarvittavia tietojärjestelmiä suunniteltaessa on kiinnitettävä erityistä huomiota siihen, että kaikki lääneille tulevat kehittämistehtävät nähdään yhtenä toiminnallisena kokonaisuutena. Näin tulevat tehtävät pystytään hoitamaan mahdollisimman tehokkaasti ja koordinoitusti. Hankehallinnon siirtyessä jää ministeriölle edelleen hallinto-, taloushallinto-, seuranta- ja raportointitehtäviä.			
Avainsanat: (asiasanat) EU-rakennerahastohankkeet, aluehallinto			
Muut tiedot			
Sarjan nimi ja numero Sosiaali- ja terveysministeriön työryhmämuistio 2002:7		ISSN 1237-0606	ISBN 952-00-1161-7
Kokonaissivumäärä 39	Kieli Suomi	Hinta 10,15 €	Luottamuksellisuus Julkinen
Jakaja STM:n julkaisumyynti, PL 535, 33101 Tampere puh. 03-260 8158 ja 03-260 8535 fax 03-260 8150, sähköposti: julkaisumyynti@stm.vn.fi		Kustantaja Sosiaali- ja terveysministeriö	

PRESENTATIONSBLAD

Utgivare Social- och hälsovårdsministeriet		Utgivningsdatum 10 maj 2002	
Författare (uppgifter om organet: namn, ordförande, sekreterare) Arbetsgruppen för utveckling av administreringen av EU-strukturfondsprojekt Kari Vinni, ordförande Mikko Koskinen, sekreterare		Typ av publikation Arbetsgruppspromemoria	
		Uppdragsgivare Social- och hälsovårdsministeriet	
		Datum för tillsättandet av organet 21 december 2001	
Publikation (även den finska titeln)			
Publikationens delar			
<p>Referat</p> <p>Administreringen av EU-strukturfondsprojekten har med undantag av social- och hälsovårdsministeriets förvaltningsområde decentraliserats till olika myndigheter inom regionalförvaltningen.. Den centraliserade förvaltningsmodellen som social- och hälsovårdsministeriet använder har kritiserats både inom och utanför förvaltningsområdet. Åsikter som ifrågasätter den nuvarande modellen har framförts av bl.a. uppföljningskommittéerna för EU:s målprogram och av länsstyrelsernas social- och hälsoavdelningar. Även inrikesministeriet rekommenderar överflyttning av projektförvaltningen till de regionala myndigheterna.</p> <p>För att bemöta denna kritik tillsatte social- och hälsovårdsministeriet 21.12.2001 en arbetsgrupp med uppgift att utreda en regionalisering av administreringen av strukturfondsprojekten. Arbetsgruppen skall utreda möjligheter och sätt att överflytta administreringen av projekten inom ministeriets förvaltningssektor till länsstyrelsernas social- och hälsoavdelningar eller andra myndigheter inom regionalförvaltningen. Arbetsgruppens mandatperiod började 1.1.2002 och löpte ut 30.4.2002.</p> <p>Arbetsgruppen var ense om att länsstyrelsernas social- och hälsoavdelningars ställning som en regional aktör och utvecklare bör förstärkas.</p> <p>Arbetsgruppen föreslog därför att administreringen av EU-strukturfondsprojekten överflyttas till länsstyrelsernas social- och hälsoavdelningar. Vid planeringen av överflyttningen skall man dock beakta att antalet projekt inom förvaltningsområdet är litet och de finansiella resurserna är njuuga. Arbetsgruppen föreslår att överflyttningen skall ske i två skeden. I det övergångsskede som börjar omedelbart skapar man ett underlag för den genomgripande övergången och samtidigt får länens representanter delta i det praktiska arbetet inom projektförvaltningen. I övergångsskedet övervakas projekten av ansvariga som utnämns av länsstyrelsen och dessa deltar i möten som ministeriets arbetsgrupp för EU-fonder håller samt i beredningen och beslutsfattandet beträffande EU-projekt på landskapsnivå. När övergångsskedet framskrider kan projektberedningen i sin helhet överflyttas till länen.</p> <p>Enligt arbetsgruppens förslag slutförs överflyttningen av EU-projektförvaltningen från ministeriet till länsstyrelserna år 2004. Vid bedömningen av de resursbehov och informationssystem som detta kräver skall särskild uppmärksamhet fästas på att samtliga utvecklingsuppgifter som skall överföras till länen utgör en funktionell helhet. På detta sätt kan de kommande uppgifterna handhas på ett så effektivt och samordnat sätt som möjligt. Efter det att projektförvaltningen överförts skall ministeriet fortfarande handha vissa administrativa, ekonomiska, uppföljnings- och rapporteringsuppgifter.</p>			
Nyckelord EU-strukturfondsprojekt, regionalförvaltning			
Övriga uppgifter			
Seriens namn och nummer Social- och hälsovårdsministeriets arbetsgruppspromemoria 2002:7		ISSN 1237-0606	ISBN 952-00-1161-7
Sidoantal 39	Språk Finska	Pris 10,15 €	Sekretessgrad offentlig
Distribution Social- och hälsovårdsministeriets publikationsförsäljning, PB 536, 33101 Tammerfors, tfn 03-260 8158 och 03-260 8535, fax 03-260 8150		Förlag Social- och hälsovårdsministeriet	

DOCUMENTATION PAGE

Publisher Ministry of Social Affairs and Health		Date 10 May 2002	
Authors Working Group on Development of the Administration of EU Structural Fund Projects Chairman: Kari Vinni Secretary: Mikko Koskinen		Type of publication Working Group Memorandum	
		Commissioned by Ministry of Social Affairs and Health	
		Date of appointing the organ 21 December 2001	
Title of publication Working Group Memorandum on Regionalisation of the EU Structural Fund Projects of the Ministry of Social Affairs and Health			
Parts of publication			
Summary <p>The administration of EU Structural Fund projects is decentralised to regional government authorities in all other fields of administration except that of the Ministry of Social Affairs and Health. The centralised model of administration used by the Ministry of Social Affairs and Health has been criticised both within and outside the administrative field. Opinions questioning the present model have been presented e.g. by committees monitoring EU target programmes and by the Social and Health Departments of the Provincial State Offices. The Ministry of the Interior also recommends transferring the project administration to regional authorities.</p> <p>In response to this criticism the Ministry of Social Affairs and Health set up on 21 December 2001 a working group to discuss a decentralisation of the administration of Structural Fund projects. The Working Group was assigned to explore possibilities and ways to devolve the administration of these projects under the Ministry to the Social and Health Departments of the Provincial State Offices or other regional government authorities. The Working Group's term was from 1 January to 30 April 2002.</p> <p>The Working Group was unanimous about the need to strengthen the status of the Social and Health Departments of the Provincial State Offices as regional actors and promoters.</p> <p>The Working Group suggested that the administration of Structural Fund projects should be transferred to the Social and Health Departments of the Provincial State Offices. When planning the transfer the scarcity of the projects and funds in the sector have to be taken into account however. The Working Group proposes transfer of the project administration in two phases. In the transitional model to be introduced immediately a basis is created for the comprehensive transfer, and in the meanwhile representatives of the Provincial State Offices have an opportunity to participate in the practical work of the project administration. In the transitional stage persons appointed by the Provincial State Offices act as supervisors of projects and take part in the meetings of the Ministry's working group on EU Funds and the preparation and decision-making concerning EU projects at the regional level. Gradually the project preparation can be devolved in its entirety to provinces.</p> <p>According to the Working Group's proposal the final transfer of the EU project administration from the Ministry to Provincial State Offices will take place in 2004. When estimating the resources needed for the transfer and planning the necessary information systems, it should be taken into account especially that all the development tasks assigned to provinces are seen as a functional whole. This will enable performance of the future duties as efficiently and co-ordinatedly as possible. Despite the transfer, the Ministry will keep the responsibility for certain administrative, economic, monitoring and reporting tasks.</p>			
Key words EU Structural Fund projects, regional administration			
Other information			
Title and number of series Working Group Memorandum of the Ministry of Social Affairs and Health 2002:7		ISSN 1237-0606	ISBN 952-00-1161-7
Number of pages 39	Language Finnish	Price 10,15 €	Publicity Public
Distributor/Orders Ministry of Social Affairs and Health, Publications sale, P.O.B. 536, FIN-33101 Tampere, Finland, tel. +358 3 260 8158 and +358 3 260 8536		Financier Ministry of Social Affairs and Health	

Sosiaali- ja terveysministeriölle

Sosiaali- ja terveysministeriö asetti 21. joulukuuta 2001 työryhmän (asettamispäätös STM157:00/2001), jonka tehtävänä oli selvittää mahdollisuuksia ja tapoja, joilla sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan EU-rakennerahastohankkeiden hallinnointi voidaan siirtää lääninhallitusten sosiaali- ja terveysosastoille tai muille aluehallinnon viranomaisille. Työryhmän toimikaudeksi määrättiin 1. tammikuuta – 30. huhtikuuta 2002.

Työryhmän puheenjohtajaksi määrättiin tutkimus- ja kehitysjohtaja Kari Vinni sosiaali- ja terveysministeriöstä sekä jäseniksi finanssisihteeri Mikko Koskinen sosiaali- ja terveysministeriöstä, hallitussihteeri Ritva Kujala sosiaali- ja terveysministeriöstä, ylitarkastaja Sirpa Liljeström sosiaali- ja terveysministeriöstä, ylitarkastaja Siru Nylén-Karo sosiaali- ja terveysministeriöstä, ylitarkastaja Kauko Salo sosiaali- ja terveysministeriöstä ja ylitarkastaja Hannu Stålhammar sosiaali- ja terveysministeriöstä. Lisäksi jäseniksi kutsuttiin sosiaalineuvos Elli Aaltonen Itä-Suomen lääninhallituksesta, läänin sosiaali- ja terveysneuvos Esa Ellala Etelä-Suomen lääninhallituksesta, tulosaluejohtaja Hannu Hämäläinen Sosiaali- ja terveysalan tutkimus ja kehittämiskeskuksesta ja johtaja Esko Hänninen Sosiaali- ja terveysalan tutkimus ja kehittämiskeskuksesta.

Työryhmän sihteeriksi määrättiin työryhmän jäsen finanssisihteeri Mikko Koskinen sosiaali- ja terveysministeriöstä.

Työryhmä kokoontui seitsemän kertaa.

Saatuun tehtävänsä suoritetuksi työryhmä kunnioittavasti luovuttaa muistionsa sosiaali- ja terveysministeriölle.

Helsingissä 31. päivänä toukokuuta 2002

Kari Vinni

Elli Aaltonen

Esa Ellala

Hannu Hämäläinen

Esko Hänninen

Mikko Koskinen

Ritva Kujala

Sirpa Liljeström

Siru Nylén-Karo

Kauko Salo

Hannu Stålhammar

Sisällys

1. ALUKSI	13
2. TYÖRYHMÄTYÖN ETENEMINEN.....	13
3. HANKEHALLINNON SIIRTO.....	15
3.1 EU-HANKEHALLINTO ALUEILLA - SÄÄDÖSPOHJA, OHJAUSSUHTEET JA TOIMIJAT.....	15
3.2 NYKYTILANNE – EU-RAKENNERAHASTOHANKKEET STM:N HALLINNONALALLA.....	18
3.3 EU-HANKEHALLINNON SIIRTYMÄVAIHEEN MALLI.....	24
3.4 EU-HANKEHALLINNON LOPULLINEN SIIRTO.....	27
4. TOIMENPITEET JA TOIMINTASUOSITUKSET.....	29
LIITTEET	31
LIITE 1.....	32
LIITE 2.....	33
LIITE 3.....	36

1. Aluksi

EU-tavoiteohjelmien hallinnointi on ohjelmakaudella 2000-2006 valtion keskushallinnon vastuulla. Ohjelmien käytännön toteutus on kuitenkin hajautettu sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalaan lukuunottamatta alueellisille viranomaisille. Alueilla EU-rahoituksen hallinnoinnista vastaavat pääosin:

- maakuntien liitot,
- työvoima- ja elinkeinokeskusten maaseutu-, työvoima- ja yritysosastot,
- lääninhallituksen sivistysosastot sekä
- alueelliset ympäristökeskukset.

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan alueviranomaisilla ei ole tähän saakka ollut virallista roolia hankkeiden käsittelyssä vaan hankehallinto on hoidettu suoraan ministeriöstä. Käytössä ollut hallintomallia on kuitenkin kritisoitu sekä hallinnonalan ulko- että sisäpuolelta. Samalla on esitetty näkemyksiä, joiden mukaan sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan hankekäsittely olisi siirrettävä alueellisille viranomaisille. Nykymallia kritisoivia näkemyksiä on esitetty ainakin EU:n tavoiteohjelmien seurantakomiteoiden kokouksissa sekä lääninhallitusten sosiaali- ja terveysosastojen taholta. Myös sisäasianministeriö suosittelee hankehallinnon siirtoa alueille.

Edellä esitettyjen seikkojen vuoksi sosiaali- ja terveysministeriön johtoryhmä päätti marraskuussa 2001 pidetyssä kokouksessaan, että alueellistamisen valmistelu käynnistetään ja tätä varten perustetaan työryhmä, jonka tehtävänä on 30.4.2002 mennessä tehdä esitys hankehallinnon mahdollisesta siirtämisestä lääninhallitukseen.

2. Työryhmätyön eteneminen

Työryhmän tehtävät ja tavoitteet määritettiin 21.12.2001 päivätyssä asettamispäätöksessä seuraavasti: **työryhmän tehtävänä on tarkastella ja selvittää mahdollisuuksia ja tapoja, joilla alueellistaa EU:n rakennerahastohankkeiden hallinnointi läänien sosiaali- ja terveysosastoille tai muille aluehallinnon viranomaisille.** Työryhmän toimikaudeksi määritettiin 1.1.-30.4.2002.

Työryhmän jäsenet koottiin sosiaali- ja terveysministeriön, lääninhallitusten ja Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskuksen (Stakes) edustajista. Puheenjohtajaksi nimettiin tutkimus- ja kehittämisjohtaja Kari Vinni (STM) ja sihteeriksi finanssi sihteeri Mikko Koskinen (STM). Työryhmän jäseniksi nimettiin seuraavat henkilöt: sosiaalineuvos Elli Aaltonen (Itä-Suomen lääninhallitus), läänin sosiaali- ja terveysneuvos Esa Ellala (Etelä-Suomen lääninhallitus), tulosaluejohtaja Hannu Hämäläinen (Stakes), johtaja Esko Hänninen (Stakes), hallitussihteeri Ritva Kujala (STM), ylitarkastaja Sirpa Liljeström (STM), ylitarkastaja Siru Nylén-Karo (STM), ylitarkastaja Kauko Salo (STM) ja ylitarkastaja Hannu Stålhammar (STM).

Työryhmä kokoontui noin kahden viikon välein, yhteensä seitsemän kertaa. Ensimmäisessä kokouksessa jäsenettiin toimeksiantoa sekä pohdittiin käsiteltäviä asioita. Keskustelujen pohjalta laadittiin pohjapaperi, johon hahmoteltiin siirrosta aiheutuvia muutoksia ja niiden vaatimia toimenpiteitä. Myöhemmissä kokouksissa läänien edustajat selvittivät hankehallinnon siirron aiheuttamat resurssitarpeet lääneille. Tämän lisäksi arvioitiin lääneille tulevia hankemääriä sekä hahmoteltiin niiden hoitamiseen tarvittavia hallintomalleja. Stakesin edustajat selvittivät puolestaan oman organisaationsa asemaa mahdollisen siirron kannalta.

Kokouksiin kutsuttiin asiantuntijavieraksi myös työryhmän ulkopuolisia asiantuntijoita. Opetusministeriön hallinnonalalla toteutetun siirron kokemuksia kävivät esittelemässä neuvotteleva virkamies Juha Mäntyvaara opetusministeriön talousosastolta sekä lääninsivistysneuvos Outi Salo Etelä-Suomen lääninhallituksen sivistysosastolta. Sisäasiainministeriön näkökulmia hankehallinnon siirtoon kävi esittelemässä hallitusneuvos Tarja Hyvönen sisäasianministeriön hallinto-osastolta.

Opetushallinnon edustajat esittelivät käytännön asioita ja seikkoja, jotka tulee huomioida hankehallinnon siirrosta. Tarja Hyvönen puolestaan korosti sisäasianministeriön pitävän tärkeänä sitä, että jo varhaisessa vaiheessa tehtäisiin luotettava selvitys siirron aiheuttamista resurssitarpeista lääninhallitusten sosiaali- ja terveysosastoille sekä hallinto- ja talousosastoille. Hyvönen painotti myös sitä, että muutoksia pohdittaessa on myös muistettava aluehallinto 2000 –uudistukseen kirjattu kannanotto, jonka mukaan tehtävien siirtoon lääninhallituksille tulee liittää vastaava resurssien siirto pois keskushallinnosta.

Työryhmän kokouksissa korostettiin useaan otteeseen, että uudistustyössä tulee huomioida hankehallinnon siirron kytkennät laajemminkin läänien sosiaali- ja terveysosastojen tuleviin tehtäviin ja osaamistarpeisiin. Yhtymäkohtia pitää etsiä etenkin uuden kehittämishankkejärjestelmän suuntaan, koska kansallisella rahalla toteutettavien kehittämishankkeiden hallinnoinnissa tarvitaan todennäköisesti samantyyppistä osaamista ja myös välineitä kuin EU-hankkeiden hallinnoinnissa. Useissa puheenvuoroissa korostettiin myös sitä, että sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan hankehallinnon siirto pitää nähdä koko lääninhallintoa koskevana kysymyksenä. Tällöin esimerkiksi resurssikysymyksiä tulisi arvioida yhteistyössä lääninhallitusten muiden osastojen kanssa.

Työryhmässä todettiin yhteisesti, että kerralla tapahtuvan siirron kynnyksikysymyksenä on olemassa oleviin hankemääriin ja -rahoihin suhteutettuna mittavat resurssitarpeet. Samalla toiveet hankevolyymin ja hankerahojen laajamittaisesta kasvattamisesta sosiaali- ja terveydenhuollon alalla ovat melko pienet.

Työryhmä päätyi työssään siihen, että hankehallinnon siirto voidaan toteuttaa kokonaisuudessaan aikaisintaan vuoden 2004 alusta alkaen. Tätä ennen voidaan kuitenkin tehdä toimenpiteitä, jotka luovat pohjaa mahdolliselle kokonaisvaltaiselle siirrolle. Toteutettavat toimenpiteet voivat liittyä strategisten hankkeiden käynnistämiseen, hallintomallien kehittämiseen, resurssien hankkimiseen, lääninhallituksen tehtävänkuvien muuttamiseen sekä henkilöstön koulutukseen. Osa toimenpiteistä voidaan käynnistää välittömästi, osa vähitellen mahdollisuuksien mukaan. Käytännön tavoitteena on kuitenkin hakea ja kokeilla malleja, jotka mahdollistavat hankehallinnon kokonaisvaltaisen siirtäminen alueviranomaisille muiden hallinnonalojen tapaan.

3. Hankehallinnon siirto

3.1 EU-hankehallinto alueilla - säädöspohja, ohjaussuhteet ja toimijat

EU-hankehallinnon toiminta perustuu säädöksiin, sääntöihin ja suunnitelmiin. Näiden ohella toimintatapoihin vaikuttavat eri hallinnonalojen ja organisaatioiden toimintatavat, perinteet ja tulkinnat. Ohjelmia toteuttavat alueilla maakuntien liitot, työvoima- ja elinkeinokeskusten maaseutu-, työvoima- ja yritysosastot, lääninhallituksen sivistysosastot sekä alueelliset ympäristökeskukset.

Ohjelmakautta 2000-2006 koskevat keskeisimmät säädökset koostuvat Euroopan unionin neuvoston ja parlamentin asetuksista¹, kansallisista säädöksistä² sekä näiden soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säädöksistä³. Lisäksi toimintaa ohjataan eri hallinnonalojen antamalla kansallisilla säädöksillä. Edellä luetellut säädökset antavat perustan rakennerahasto-ohjelmien hanketoteutukselle sekä määrittävät hanketoteutuksessa tarvittavat toimielimet.

Rakennerahasto-ohjelmien tarkempi sisältö ja toteutuksen säännöt on kirjattu ohjelma-asiakirjoihin sekä maakuntien yhteistyöasiakirjoihin. Tärkeimmät rakennerahasto-ohjelmien toteutusta ohjaavat asiakirjat ovat:

- Tavoiteohjelmien 2000-2006 ohjelma-asiakirjat ja niiden täydennysosat,
- Yhteisöaloitteiden 2000-2006 ohjelma-asiakirjat ja niiden täydennysosat sekä
- Maakuntien yhteistyöasiakirjat.

Euroopan komission hyväksymät **alueelliset tavoite 1 ja 2 -ohjelma-asiakirjat sekä yhte-näiset tavoite 3 -ohjelman ja yhteisöaloitteiden ohjelma-asiakirjat** linjaavat kehittämis-strategiat ja toimintalinjat, joiden pohjalta ohjelmia toteutetaan. Ohjelma-asiakirjat sisältävät lisäksi tietoja ohjelmien hallinnoinnista, toimeenpanosta sekä niiden rahoituskehyksistä. Varsinaisia toimintaohjeita projektien toteuttajille ne eivät sisällä.

Seurantakomiteoiden hyväksymät **ohjelma-asiakirjojen täydennysosat** tulkitsevat ja tarkentavat varsinaisten ohjelma-asiakirjojen sisältöä ja antavat samalla ohjeita hankkeiden operatiiviselle toteuttamiselle. Täydennysosissa toimintalinjat on jaettu toimenpidekokonaisuuksiin, joille on samalla määritetty tavoitteet, tuensaajaryhmät ja tuen kohteet, toimeenpanon vastuuviranomaiset, hankkeiden valintakriteerit, seuranta-indikaattorit sekä rahoitussuunnitelmat. Samalla on määritetty myös ESR-, EAKR- ja EMOTR-rahoituksen keskinäinen jakautuminen sekä joitakin tekniseen tukeen ja ympäristövaikutusten arviointiin liittyviä seikkoja.

¹ Yleisasetus 1260/1999, EAKR-asetus 1783/1999, ESR-asetus 1784/1999, EMOTR-asetus 1263/1999, KOR-asetus 1263/1999.

² Rakennerahastolaki 1353/1999 ja –asetus 1354/1999, Aluekehityslaki 1135/1993 ja –asetus 1315/1993 sekä hallinnonalojen tukijärjestelmiä koskevat säädökset.

³ Komission asetus 438/2001 neuvoston asetuksen 1260/1999 soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä rakennerahastoista yhteisrahoitettujen toimien tukikelpoisuuden osalta, komission asetus 1159/2000 jäsenvaltioiden toteuttamasta rakennerahastojen tukitoimiin liittyvästä tiedotus ja julkistamistoiminnasta.

Maakuntien yhteistyöasiakirjat (MYAK:it) ovat keskeisimpiä asiakirjoja tavoiteohjelmien käytännön toteutuksen kannalta. Maakunnan yhteistyöryhmän vuosittain laatimassa ja hyväksymässä yhteistyöasiakirjassa määritellään rakennerahastovarojen ja kansallisten rahoitusosuuksien kohdentuminen maakunnassa rakennerahasto-ohjelmia hallinnoiville valtion viranomaisille, maakuntien liitoille ja muille rahoitusta myöntäville toimijoille. Yhteistyöasiakirjan sisällöstä määrätään asetuksessa rakennerahasto-ohjelmien kansallisesta hallinnoinnista (1354/1999) seuraavaa:

Maakunnan yhteistyöasiakirjaan tulee seuraavan varainhoitovuoden talousarvioehdotusta koskevia neuvotteluja varten sisältyä ainakin:

1. arvio ohjelman rakennerahastovarojen ja vastaavan valtion rahoitusosuuden tarpeista sekä kuntarahoituksesta ja muun julkisen rahoituksen osuuksista seuraavana varainhoitovuonna,
2. arvio 1 kohdassa mainittujen rakennerahastovarojen ja kansallisen julkisen rahoituksen jakaumasta rahastoittain ja toimintalinjoittain,
3. arvio ohjelmareservin tarpeesta maakunnassa,
4. rakennerahasto-ohjelman toteuttamisen painotukset seuraavana varainhoitovuonna,
5. hankkeiden valintakriteerien alueellinen soveltaminen, jos yhteistyöryhmä on siitä päättänyt.

Kohdissa 1–3 tarkoitetut arviot esitetään valtion talousarvioon otettavien varojen osalta hallinnonaloittain.

Yhteistyöasiakirjan sisältöä voidaan ohjeistaa myös yhteistyöryhmien työjärjestysten kautta.

Rakennerahasto-ohjelmien toteutusta ohjataan myös normatiivisesti hallinto- ja maksuviranomaisten antamien ohjeiden kautta. Rakennerahastolain (1353/1999) mukaan, ohjelmien hallinto-⁴ ja maksuviranomaiset⁵ voivat asettaa hanketoteutuksesta vastaavien viranomaisten⁶ noudatettavaksi varojen käyttöä koskevia ehtoja, jotka ovat välttämättömiä Euroopan yhteisön lainsäädäntöön perustuvien velvoitteiden täyttämiseksi sekä rakennerahastovarojen ja vastaavan valtion rahoitusosuuden hallinnoinnin, valvonnan ja tarkastuksen asianmukaiseksi hoitamiseksi. Ohjelmatoimintaa ohjeistetaan lähinnä keskushallinnon ohjekirjeiden kautta.

Edellä kuvattujen säädöspohjaisen ohjauksen lisäksi ministeriöt ohjaavat rakennerahasto-ohjelmia toteuttavien alueellisten sektoriviranomaisten⁷ toimintaa tavoite- ja tulossopimusten kautta.

⁴ Hallintoviranomainen vastaa rakennerahasto-ohjelmien toteutuksesta ja täytäntöönpanosta kansallisella tasolla. Hallintoviranomaisena toimii tavoite 1- ja 2-ohjelman osalta sisäasiainministeriö, tavoite 3-ohjelman osalta työministeriö ja kalatalouden rahoitusvälineiden osalta maa- ja metsätalousministeriö.

⁵ Maksuviranomainen ottaa vastaan komission suorittamat maksut sekä vastaa rahoituksen jakamisesta eteenpäin hanketoteutuksesta vastaaville viranomaisille kansallisella tasolla. Maksuviranomaisena toimii Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR) osalta sisäasiainministeriö, Euroopan sosiaalirahaston (ESR) osalta työministeriö sekä Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahaston (EMOTR) ja kalatalouden ohjauksen rahoitusvälineiden (KOR) osalta maa- ja metsätalousministeriö.

⁶ Keskus- ja aluehallinnon viranomaiset, joille varoja osoitetaan

⁷ Työvoima- ja elinkeinokeskusten maaseutu-, työvoima- ja yritysosastot, lääninhallitusten sivistysosastot, alueelliset ympäristökeskukset sekä alueelliset tie- ja merenkulkupiirit. Maakuntien liitot ovat kunnallislain mukaisia kuntayhtymiä, joten niiden toimintaa ei voida ohjata tavoite- ja tulossopimusten kautta.

EU-rahastorakennusohjelmien toteutukseen tulevat Euroopan sosiaalirahaston osalta työministeriöstä ja Euroopan aluekehitysrahaston osalta sisäasiainministeriöstä. Valtion vastinrahat tulevat vastaavasti sosiaali- ja terveysministeriön budjettirahoituksen kautta. Tällä hetkellä ministeriö jakaa rahat itse hankkeille. Hankehallinnon siirtyessä lääneille ministeriön tulee siirtää rahat kymmenen päivän kuluessa niiden saamisesta edelleen lääninhallitusten käytettäväksi.

Maakunnan yhteistyöryhmä (MYR) alueen kehittäjänä

Rakennusohjelmien alueelliseen valmisteluun sovelletaan ensisijassa alueiden kehittämisestä annetussa laissa (1135/1993) säädettyjä menettelytapoja. Alueiden kehittämiseen vaikuttavien toimenpiteiden yhteensovittamisesta maakunnissa vastaavat maakuntien yhteistyöryhmät (MYR).

Maakuntien liittojen hallitukset kokoavat ja asettavat maakuntien yhteistyöryhmät. Ne toimivat kuntalain (365/1995) säädösten mukaisesti. Yhteistyöryhmän kokoonpanosta ja tehtävistä on määrätty rakennusohjelmien kansallisesta hallinnoinnista säädettyssä laissa (1353/1999).

Yhteistyöryhmän kokoonpano on sovitettava siten, että siinä ovat tasapuolisesti edustettuina maakunnan liitto ja sen jäsenkunnat⁸, ohjelmaa rahoittavat valtion viranomaiset ja muut valtiotukien saajien edustajat. Osapuoliin edustetuiksi tulevat tahot tekevät ehdotuksen edustajikseen sekä heidän henkilökohtaisiksi varaedustajikseen.

Yhteistyöryhmä voi kutsua kokouksiinsa myös asiantuntijajäseniä. Lisäksi yhteistyöryhmä asettaa jaostot tavoite 2 ja 3 -ohjelmien sekä alueellisen maaseutusuunnitelman ja tavoite 2 -ohjelman yhteensovittamiseksi. Maakunnan yhteistyöryhmä asettaa myös sihteeristön hoitamaan yhteistyöryhmän asioiden valmistelu-, esittely- ja täytäntöönpanotehtäviä. Sihteeristö koostuu maakunnan yhteistyöryhmän jäseninä olevien viranomaisten palveluksessa olevista henkilöistä siten, että viranomaisten edustus tulee huomioiduksi tasapuolisesti. Sihteeristö hoitaa yhteistyöryhmän sille osoittamia tehtäviä virkavastuulla.

Maakuntien yhteistyöryhmien tehtäviin kuuluu maakunnan EU-ohjelmien ohjaaminen. Lyhyesti sanottuna yhteistyöryhmien tehtävänä on yhteensovittaa ja ohjata rakennusohjelmien toimeenpanoon ja alueiden kehittämiseen liittyviä toimenpiteitä sekä hyväksyä ja tarkistaa vuosittain maakunnan yhteistyöasiakirja.

Yhteistyöryhmien tehtävät on määritelty tarkemmin rakennusohjelmien kansallisesta hallinnoinnista säädetyn lain (1353/1999) 21 §:ssä seuraavasti:

Maakunnan yhteistyöryhmä

- yhteensovittaa seuraavan varainhoitovuoden rakennusohjelmien rahoitusvarojen ja vastaavan kansallisen rahoitusosuuden kohdentumisen maakunnassa rakennusohjelmien rahoittaville valtion viranomaisille, maakunnan liitolle ja muille rakennusohjelmien rahoitukseen osallistuville; tästä hyväksytään asiakirja, jonka kaikki asianomaisissa maakunnassa ohjelmaa rahoittavat toimijat allekirjoittavat (*maakunnan yhteistyöasiakirja*),
- suuntaa maakuntaan osoitettua rakennusohjelmien rahoitusta ja vastaavaa kansallista rahoitusta tarkistamalla maakunnan yhteistyöasiakirjan valtioneuvoston annettua talousar-

⁸ Lapin maakunnassa lisäksi saamelaiskäräjät.

vioesityksen eduskunnalle sekä tarvittaessa valtion talousarvion tultua hyväksytyksi eduskunnassa ja muulloinkin, jos se on rakennerahasto-ohjelman toimeenpanon kannalta tarpeen,

- saa tiedoksi maakunnan yhteistyöasiakirjan laatimisen ja tarkistamisen yhteydessä raportit maaseutusuunnitelman Euroopan maatalouden tuki- ja ohjausrahaston tukiosaston rahoituksesta ja tavoite 3 -ohjelman Euroopan sosiaalirahaston rahoituksesta ja varmistaa eri toimenpiteiden yhteensovituksen ja eri rahastojen osallistumisen laajojen ja aluekehittämisen kannalta merkittävien hankkeiden toteuttamiseen,
- voi yhteistyöasiakirjassa päättää rakennerahasto-ohjelmassa olevien hankkeiden valintakriteerien alueellisesta soveltamisesta,
- voi käsitellä rahoituksen myöntävän ministeriön, sen hallinnonalan viranomaisen tai muun toimijan taikka maakunnan liiton valmistelemia suuria maakunnallisia tai ylimaakunnallisia taikka muuten aluekehityksen kannalta merkittäviä hankkeita ja antaa niistä lausunnon rahoituksen myöntävälle taholle; yhteistyöryhmässä käsiteltävät hankkeet määritellään tarkemmin työjärjestyksessä, liikesalaisuuden piiriin kuuluvia tietoja sisältäviä yritys-hankkeita ei kuitenkaan voida käsitellä yhteistyöryhmässä,
- huolehtii tarvittavista menettelytavoista, joilla varmistetaan rahoitettaviksi hyväksyttävien hankkeiden mahdollisten ympäristövaikutusten selvittäminen ennen rahoituspäätösten tekoa,
- valmistelee ja esittää siten kuin 16 §:ssä säädetään rakennerahasto-ohjelman muutostarpeita seurantakomitealle ja hallintoviranomaiselle sekä raportoi niille rakennerahasto-ohjelman mukaisesti,
- tiedottaa rakennerahasto-ohjelman toimeenpanosta,
- tukivarojen osoittamiseksi tekee ehdotuksen maaseudun kehittämisasetuksen 4–8 ja 25–28 artiklassa tarkoitetuista tukitoimenpiteistä sekä ilmoittaa toiminnan laajuuden arvioimiseksi tarvittavat tiedot ja
- voi hoitaa myös muita rakennerahasto-ohjelmien toimeenpanon ja alueen kehittämiseen vaikuttavien toimenpiteiden yhteensovittamista koskevia tai niihin liittyviä tarpeellisia tehtäviä, joista tarvittaessa määrätään tarkemmin työjärjestyksessä, jollei kyseisiä tehtäviä ole säädetty muiden viranomaisten tehtäväksi.

Alueellisten tavoiteohjelmien ulkopuolisilla alueilla yhteistyöryhmä yhteensovittaa alueellisia kehittämistoimenpiteitä, saa tiedoksi raportit maaseutusuunnitelman Euroopan maatalouden tuki- ja ohjausrahaston tukiosaston rahoituksesta ja tavoite 3 -ohjelman Euroopan sosiaalirahaston rahoituksesta ja varmistaa eri toimenpiteiden yhteensovituksen ja eri rahastojen osallistumisen laajojen ja aluekehittämisen kannalta merkittävien hankkeiden toteuttamiseen sekä hoitaa muut työjärjestyksessä määrätyt tehtävät.

3.2 Nykytilanne – EU-rakennerahastohankkeet STM:n hallinnonalalla

Ohjelmakaudella 2000 – 2006 sosiaali- ja terveysministeriö on mukana toteuttamassa EU:n rakennerahastohankkeita tavoite 1, 2 ja 3 -ohjelmissa sekä EQUAL, Interreg III A ja Urban II yhteisöaloitteissa. Näitä hankkeita rahoitetaan sekä Euroopan sosiaalirahastosta (ESR) että Euroopan aluekehitysrahastosta (EAKR) alla olevan taulukon mukaisesti.

Taulukko 1. STM:n hallinnoimat tavoiteohjelmat ja yhteisöaloitteet rahastojen mukaan

	ESR	EAKR
Tavoite 1	X	X
* Itä-Suomi		
* Pohjois-Suomi		
Tavoite 2	X	X
* Etelä-Suomi		
* Länsi-Suomi		
Tavoite 3	X	
EQUAL	X	
Interreg III A		X
* Etelä-Suomi		
* Kaakkois-Suomi		
* Karjala		
* Kolarctic		
Urban II		X
* Helsinki		
* Vantaa		

Alueohjelmien (tavoite 1 ja 2 –ohjelmat) osalta sisäasiainministeriö kokoaa vuosittain maakuntien liitoilta esitykset rakennerahastovarojen ja vastaavan valtion rahoitusosuuden hallinnonaloittaisesta jakautumisesta. Hallinnonalojen välinen rahoituksen jakautuminen neuvotellaan maakuntien yhteistyöryhmissä ja tiedot kerätään maakunnan yhteistyöasiakirjaan. Maakuntien liittojen yhteistyöasiakirja -esitykset sovitetaan yhteen kunkin ohjelma-asiakirjan täydennysosan rahoitustaulukoiden kanssa ja hallinnonaloittaiset ja alueelliset jaot vahvistetaan valtioneuvostossa. Valtion talousarvion tultua hyväksytyksi tulee maakunnan yhteistyöasiakirja tarkistaa ja korjata mahdollisten muutosten mukaisesti. Ohjelmarakenteesta johtuen ei rahojen siirto maakuntien kesken ole mahdollista vaan rahat tulee käyttää juuri siinä maakunnassa, jonne ne on osoitettu. Ohjelma-asiakirjojen täydennysosista selviää, mitä toimenpidekokonaisuutta kukin hallinnonala rahoittaa ja yhteistyöasiakirjoissa rahat on merkitty kunkin hallinnonalan osalta jaoteltuna ko. toimenpidekokonaisuuksiin rahastoittain. Liitteessä 3 on lueteltuna kaikista ohjelmista ne toimenpidekokonaisuudet, joissa sosiaali- ja terveysministeriö voi toimia rahoittajana.

Sosiaali- ja terveysministeriöllä ei ole vähäisten henkilöstöressurssien vuoksi ollut mahdollisuutta osallistua edellä mainittuihin maakuntien yhteistyöasiakirja -neuvotteluihin kuin poikkeus-tapauksissa. Pääsääntöisesti rahoituskehysneuvottelut on hoidettu asianomaisen maakunnan liiton kanssa sähköpostitse. Ainoastaan muutamassa maakunnan yhteistyöryhmässä on ollut edustaja lääninhallituksen sosiaali- ja terveysosastolta - yleensä edustaja on ollut lääninhallituksen sivistysosastolta. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan osalta rahoituskehukset yhteistyöasiakirja-ehdotuksiin ovatkin syntyneet pääasiassa tiedossa olevien hankkeiden perusteella tai alueen kehittämissuunnitelmassa olevan sosiaali- ja terveydenhuollon painotuksen pohjalta. Kaikissa maakunnissa ei ole lainkaan osoitettu EU:n rakennerahastovaroja sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalle. Useimmissa maakunnissa sekä ESR- että EAKR-rahoituskehys on vuosittain niin pieni, että se on osoitettu vain yhteen toimenpidekokonaisuuteen ja mahdollistaa ainoastaan 1 - 2 hankkeen rahoittamisen. Sosiaali- ja terveysministeriön rahoituskehys vuosina 2000 –2002 jakaantui alueohjelmien osalta ohjelmittain ja maakunnittain seuraavasti:

Taulukko 2. STM:n tavoite 1- ja 2- ohjelmien rakennerahastovarot (EU + valtio yhteensä) 2000-2002, €

OHJELMA	EAKR				ESR				YHTEENSÄ KAIKKI
	2000	2001	2002	YHTEENSÄ	2000	2001	2002	YHTEENSÄ	
Tavoite 1									
Etelä-Savo	67 275	56 175	58 000	181 450	31 956	32 292	65 000	129 248	310 698
Pohjois-Savo	99 567	0	0	99 567	155 910	0	0	155 910	255 477
Pohjois-Karjala	194 930	372 873	515 000	1 082 802	156 415	153 387	160 000	469 802	1 552 604
Kainuu	43 729	0	0	43 729	0	0	0	0	43 729
Lappi	168 188	275 996	417 000	861 184	79 048	62 230	134 000	275 278	1 136 462
Keski-Suomi	0	0	0	0	114 368	67 780	91 000	273 147	273 147
Keski-Pohjanmaa	0	150 192	0	150 192	0	0	0	0	150 192
Pohjois-Pohjanmaa	0	122 104	63 000	185 104	0	156 415	0	156 415	341 519
Yhteensä	573 689	977 340	1 053 000	2 604 029	537 697	472 104	450 000	1 459 800	4 063 829
Tavoite 2									
Satakunta	0	291 974	173 000	464 974	0	0	0	0	464 974
Pirkanmaa	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Keski-Suomi	0	0	0	0	0	68 116	0	68 116	68 116
Etelä-Pohjanmaa	37 001	28 592	0	65 593	0	0	0	0	65 593
Keski-Pohjanmaa	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Pohjanmaa	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Pohjois-Pohjanmaa	92 503	0	28 000	120 503	0	0	0	0	120 503
Kanta-Häme	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Päijät-Häme	0	0	0	0	0	0	110 000	110 000	110 000
Kymenlaakso	16 819	42 047	0	58 866	0	0	0	0	58 866
Etelä-Karjala	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Varsinais-Suomi	49 615	148 342	148 124	346 082	0	0	0	0	346 082
Yhteensä	195 939	510 955	349 124	1 056 018	0	68 116	110 000	178 116	1 234 134
YHTEENSÄ	769 628	1 488 295	1 402 125	3 660 047	537 697	540 220	560 000	1 637 916	5 297 964

Tavoite 3 –ohjelmassa eri hallinnonalojen rahoitusosuudet toimenpidekokonaisuuksittain on sovittu ministeriöiden välisissä neuvotteluissa ohjelmakauden alussa. Rahoituskehys muuttuu vuosittain pääsääntöisesti vain ohjelma-asiakirjan täydennysosassa olevien rahoitustaulukoiden mukaisesti. Tavoite 3 –ohjelma on ns. horisontaalinen ohjelma eikä sen rahoja siten ole sidottu maakuntiin. Tästä johtuen sosiaali- ja terveystoimintoihin on rahoitettu myös laajoja, ylimatekunnallisia hankkeita. Tavoite 3 –ohjelmaa toteutetaan kaikkialla muualla paitsi tavoite 1 –alueella ja Ahvenanmaalla.

Sosiaali- ja terveystoimintoihin rahoittaa tavoite 3 –ohjelman hankkeita kolmessa eri toimenpidekokonaisuudessa ja vuosina 2000 – 2002 rahat ovat jakaantuneet seuraavasti:

Taulukko 3. STM:n tavoite 3 –ohjelman rakennerahastovarot (EU ja valtio yhteensä) 2000-2002, € toimenpidekokonaisuuksittain, €

	EAKR				ESR				
	2000	2001	2002	YHTEENSÄ	2000	2001	2002	YHTEENSÄ	
Tavoite 3									
Tpk 2.1					993 822	1 013 669	1 033 851	3 041 342	3 041 342
Tpk 2.3					679 143	463 546	771 983	1 914 671	1 914 671
Tpk 4.2					1 016 696	1 037 215	1 057 734	3 111 645	3 111 645
Yhteensä					2 689 661	2 514 429	2 863 568	8 067 658	8 067 658
Alueohjelmat + 3									
Yhteensä	769 628	1 488 295	1 402 125	3 660 047	3 227 358	3 054 649	3 423 568	9 705 575	13 365 622

Tpk 2.1 = Sukupuolten mukaisen tasa-arvon edistäminen koulutuksessa ja työelämässä sekä naisten työmarkkina-aseman vahvistaminen

Tpk 2.3 = Heikossa työmarkkina-asemassa olevien ryhmien tukeminen

Tpk 4.2 = Henkilöstön osaamisen ja työssä jaksamisen edistäminen

Yhteisöaloite **EQUAL**in rahat on jaettu ensimmäisen kerran vuonna 2001. Tuolloin sovittiin, että rahat jaetaan eri ministeriöille sen mukaisesti kuinka paljon ko. hallinnonalalle tulee hallinnoitavaksi hyväksytyjä EQUAL-hankkeita. Sosiaali- ja terveysministeriön vastuulle tuli tässä ensimmäisessä jaossa kuusi hanketta ja näiden rahoittamiseen ministeriölle osoitettiin yhteensä 3 831 321 euroa. EQUAL-yhteisöaloitteen toinen hakukierros järjestetään ohjelmakauden puolivälissä, jolloin myös ministeriöitten välisen rahoituskehyksen jakoperusteet saattavat muuttua.

Yhteisöaloite **Interreg III A**:ssa EAKR-rahoitus on osoitettu nimetyille maakunnan liitolle, joka toimii ko. ohjelman maksuviranomaisena ja rakennerahoja käyttävät ministeriöt osoittavat hankkeisiin ainoastaan kansallista vastinrahoitusta. Interreg III A –ohjelma on käynnistynyt vasta vuonna 2001.

Urban II –yhteisöaloite on käynnistynyt käytännöllisesti katsoen vasta vuoden 2002 alussa. Myös Urban II –yhteisöaloitteessa ministeriöt osoittavat hankkeisiin ainoastaan kansallisen vastinrahoituksen.

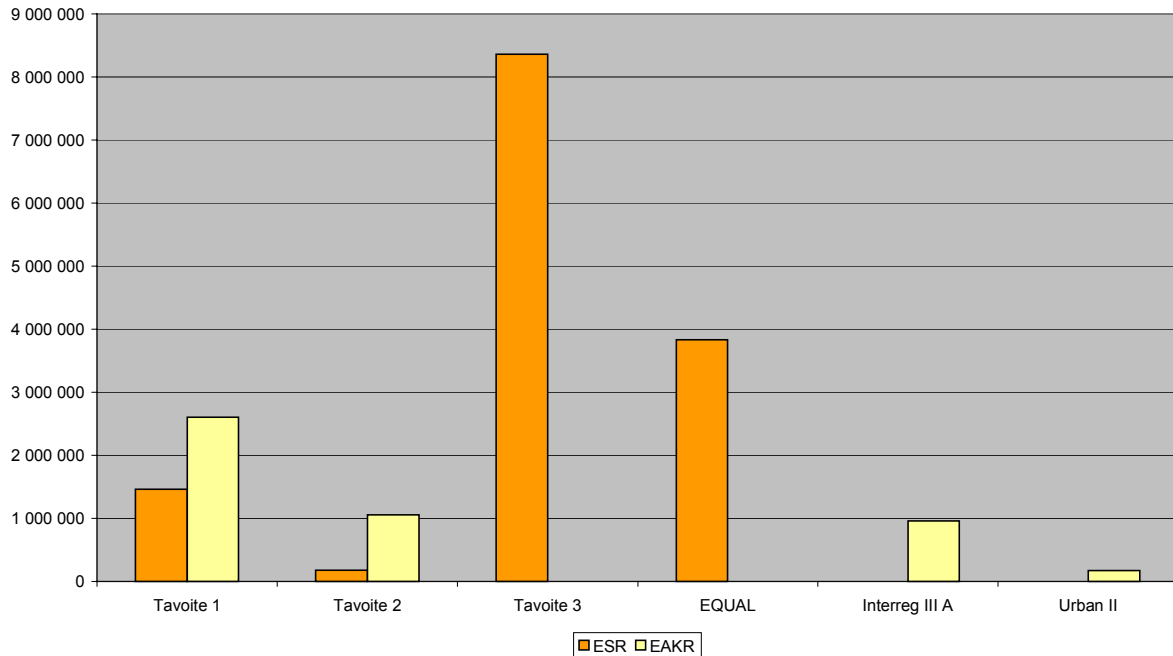
Taulukko 4. STM:n Interreg III A ja Urban II –yhteisöaloitteiden rakennerahastovarot 2001-2002, €

OHJELMA	EAKR			
	2000	2001	2002	YHTEENSÄ
Interreg III A				
Etelä-Suomi	0	84 000	96 000	180 000
Kaakkois-Suomi	0	100 000	146 000	246 000
Karjala	0	200 000	200 000	400 000
Pohjoinen	0	34 000	100 000	134 000
Yhteensä	0	418 000	542 000	960 000
URBAN II				
Yhteensä	0	70 000	101 000	171 000
YHTEENSÄ	0	488 000	643 000	1 131 000

hallintokomitean esitysten mukaisesti

Vuosina 2000 – 2002 EU:n rakennerahastohankkeisiin käytettävissä olleet rahat jakaantuivat sosiaali- ja terveysministeriössä ohjelmittain ja rahastoittain seuraavasti:

Kuvio 1. EU:n rakennerahastovararat STM:ssä 2000 – 2002 (EU ja valtio yhteensä), €

Tällä hetkellä sosiaali- ja terveysministeriön EU:n rakennerahastohankkeiden hallinnointi hoidetaan ministeriön talous- ja suunnitteluosastolla. Ohjelmakauden alusta vuoden 2001 joulukuuhun asti hallinnointia (budjetointi, hakijoiden neuvonta, päätösten valmistelu, maksatushakemusten käsittely, määrärahojen seuranta, raportoinnit rahastovastuuministeriöille yms.) on hoitanut yksi kokopäiväinen rakennerahastokoordinaattori ja yksi osa-aikainen projektisihteeri. Tämän jälkeen tehtäviä on tullut hoitamaan lisäksi yksi osa-aikainen rakennerahastokoordinaattori. Hankkeiden valinta on tapahtunut ministeriön nimittämässä EU-rahastotyöryhmässä, jossa on edustajia ministeriön eri osastoilta sekä Stakesista. Työryhmän puheenjohtajana toimii tutkimus- ja kehittämisjohtaja, joka esittelee käsitellyt hankehakemukset varsinaiselle päätöksentekijälle eli kansliapäällikölle.

Sosiaali- ja terveysministeriöön on 22.3.2002 mennessä saapunut ohjelmakauden 2000-2002 osalta yhteensä 314 hakemusta. Edellä mainittuun päivään mennessä on hyväksytty rahoitettavaksi 61 hanketta. Hakemukset ja hyväksytyt hankkeet jakautuivat lääneittäin, tavoiteohjelmittain ja yhteisöaloitteittain seuraavasti:

Taulukko 5. STM:ssä käsitellyt ESR- ja EAKR-hanke-esitykset sekä hyväksytyt hankkeet lääneittäin 2000 - 2002

ALUEET / OHJELMAT	HAKEMUKSET				HYVÄKSYTYT	
	2000	2001	2002	Yhteensä	Yhteensä	
Etelä-Suomen lääni	38	25	0	63	13	
tavoite 2	0	1	0	1	0	
tavoite 3	38	24	0	62	13	
Länsi-Suomen lääni	29	21	0	50	21	
alueohjelmat (1 & 2)	5	2	0	7	5	
tavoite 3	24	19	0	43	16	
Itä-Suomen lääni	16	8	0	24	8	
tavoite 1	16	8	0	24	8	
Oulun lääni	17	1	1	19	4	
alueohjelmat (1 & 2)	16	0	0	16	3	
tavoite 3	1	1	1	3	1	
Lapin lääni	8	3	0	11	7	
tavoite 1	8	3	0	11	7	
Yhteensä	108	58	1	167	53	
alueohjelmat (1 & 2)	45	14	0	59	23	
tavoite 3	63	44	1	108	30	
Lisäksi yhteisöaloitteet						
Interreg Etelä-Suomi	0	6	2	8	2	
Interreg Kaakkois-Suomi	0	2	0	2		
Interreg Karjala	0	7	0	7		
Interreg Kolarctic	0	0	0	0		
Interreg yhteensä	0	15	2	17	2	
Urban	0	0	2	2		
EQUAL	0	128	0	128	6	
KAIKKI YHTEENSÄ	108	201	5	314	61	

Alueohjelmien osalta noudatetaan kunkin maakunnan yhteistyöryhmän käytäntöjä hankkeiden hyväksymis-/hylkäämisprosessissa. Käytännössä tämä tarkoittaa useimmiten sitä, että ministeriön koordinaattori ilmoittaa joko yhteistyöryhmän tai sen sihteeristön kokoukseen ne hankkeet, joita ministeriön EU-rahastotyöryhmä on ehdottanut rahoitettavaksi sekä ne hankkeet, joita ehdotetaan hylättäväksi. Yhteistyöryhmän tai sen sihteeristön käsittelyn jälkeen koordinaattori valmistelee päätöksen.

Tavoite 3 –ohjelmassa valmistelu- ja esittelyvastuu on ohjelman horisontaalisuudesta johtuen ollut käytännössä yksin EU-rahastotyöryhmällä.

Koska sosiaali- ja terveysministeriön käytettävissä olevat rakennerahastorahat ovat kokonaisuudessaan suhteellisen pienet niin alueohjelmissa kuin tavoite 3 –ohjelmassakin, on melko yleistä, että hanketta rahoitetaan yhdessä toisen viranomaisen kanssa. Yhtä tapausta lukuun ottamatta on toisena rahoittajana aina ollut TE-keskus. Ennen lopullisen päätöksen tekemistä koordinaattori käy neuvottelut ko. TE-keskuksen kanssa. Uudella ohjelmakaudella käyttöön otettu viranomaisten välinen projektisopimuskin edellyttää mm. sen määrittämistä, kumpi viranomaisista on ns. päävastuuviranomainen ja kummalle viranomaiselle eri rahoituserät ja indikaattoritiedot raportoidaan.

Yhteisöaloitteista Interreg- ja Urban-hankkeiden valinta suoritetaan ohjelman sihteeristön esittelystä hallintokomiteoissa, joissa ministeriöllä on edustajansa. EQUAL-hankkeiden valinta vahvistetaan sihteeristön esittelystä seurantakomiteassa, jossa ministeriöllä niin ikään on edustajansa.

Projektien käynnistyttyä ne lähettävät maksatushakemuksensa ministeriöön. Projektisihteerit käsittelee maksatushakemukset, tarkistaa että ne ovat yhteneväiset hyväksytyn projektisuunnitelman ja projektipäätöksen kanssa, pyytää tarvittavat lisäselvitykset ja hyväksymisten jälkeen toimittaa ne tiliryhmään maksatusta varten.

Toimintatavan edut

- Ministeriössä kyetään luomaan yhtenäinen strategia hankkeiden valintakriteereiksi.
- Rakennerahastokokonaisuus pysyy hyvin hallinnassa, mikä helpottaa esim. työskentelyä ministeriöiden välisissä yhteistyöryhmissä.
- Tavoite 3 –ohjelman puitteissa pystytään rahoittamaan laajoja hankekokonaisuuksia.
- Tavoite 3 –ohjelman rahat ovat käytettävissä juuri sille alueelle, mistä tulee hyviä hankehakemuksia.
- Ministeriössä ollaan jatkuvasti selvillä hankkeiden toteuttamisessa mahdollisesti ilmenevistä ongelmista.
- Projektien ohjeistaminen tapahtuu yhtenäisesti.
- Maksatushakemusten käsittely tapahtuu tasapuolisesti.
- Edullinen.

Toimintatavan haitat

- Ministeriössä tehdään töitä, jotka työnjaon ja muiden ministeriöiden käytännön mukaan kuuluvat enemmän alueille kuin keskushallintoon.
- Alueet ovat kokeneet osallistumisen rakennerahastotoimintaan vaikeaksi.
- Ministeriön osallistuminen maakuntien yhteistyöasiakirja -neuvotteluihin on hankalaa vähäisten henkilöresurssien vuoksi.
- Osallistuminen etäällä pääkaupunkiseudusta toimivien projektien ohjausryhmien kokouksiin on ollut erittäin rajallista vähäisten henkilöresurssien vuoksi.
- Hakija saattaa kokea päättäjän olevan kaukana.

3.3 EU-hankehallinnon siirtymävaiheen malli

Tällä hetkellä näyttää realistiselle, että EU:n rakennerahastohankkeiden hallinnoinnin siirtäminen kokonaan lääninhallituksille tapahtuu aikaisintaan vuonna 2004. Työryhmä ehdottaa, että siirtymävaiheeseen vuosille 2002 – 2003 otetaan käyttöön ns. kevyt alueellistamismalli, jossa hallinnointitoimenpiteet tehdään edelleen virallisesti ministeriössä, mutta samalla lääninhallitusten edustajat otetaan kiinteästi mukaan hankkeiden valmistelu- ja päätöksentekoprosesseihin.

Siirtymävaiheessa lääninhallitusten sosiaali- ja terveysosastot osallistuvat rahoituskehyksiä koskeviin vuosittaisiin neuvotteluihin maakuntien yhteistyöryhmissä. Näin sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan mahdollisuudet rahoittaa EU-rakennerahastohankkeita huomioidaan entistä selkeämmin maakuntien yhteistyöasiakirjoissa. Lääninhallitusten esittämät rahoituskehukset voivat perustua joko tiedossa oleviin hankeideoihin tai arvioituihin rahoitus

tarpeisiin. Maakuntien yhteistyöryhmissä sovitut eri hallinnonalojen väliset rahoituskehykset ilmoitetaan maakuntien liittojen toimesta sisäasiainministeriöön ja samanaikaisesti lääninhallitusten sosiaali- ja terveysosastot ilmoittavat ehdotetut luvut tiedoksi sosiaali- ja terveystoimintaminiisteriöön.

Vuosittain käytävissä sosiaali- ja terveysministeriön sekä lääninhallitusten sosiaali- ja terveysosastojen välisissä tulosohjausneuvotteluissa sovitaan strategisista linjauksista myös EU:n rakennerahastohankkeiden osalta. Näiden tulosohjausneuvottelujen, eri ohjelma-asiakirjojen valintakriteereiden ja sosiaali- ja terveysministeriön ilmoittamien rahoituskehysten puitteissa sosiaali- ja terveysosastot suorittavat hankkeiden valinnan.

Siirtymävaiheen mallissa projektien hakijat käyvät valmistelevat neuvottelut hankkeista oman alueensa lääninhallituksen kanssa. Myös projektihakemukset osoitetaan ko. lääninhallitukselle. Lääninhallitukset kirjaavat hakemukset saapuneiksi⁹. Alkuperäinen hakemus liitteineen toimitetaan sosiaali- ja terveysministeriöön, jossa se tallennetaan sosiaali- ja terveysministeriön Hantti-järjestelmään ja EAKR-hankkeiden osalta sisäasiainministeriön Fimos-järjestelmään. ESR-hakemukset hakijat tallentavat pääsääntöisesti itse suoraan työministeriön ESRA-järjestelmään.

Lääninhallitukset hoitavat pääosin myös hankkeiden valintaan liittyvät maakunnan yhteistyöryhmä-neuvottelut. Ns. yhteisrahoitteisten hankkeiden osalta sosiaali- ja terveysosastot hoitavat neuvottelut myös muiden rakennerahastovaroja käyttävien viranomaisten (lähinnä TE-keskusten tai lääninhallitusten sivistysosastojen) kanssa. Yhteistyöryhmissä hyväksytyistä hankkeista, lääninhallitus valmistele projektipäätöksen. Päätös toimitetaan sähköpostitse sosiaali- ja terveysministeriöön, jossa päätös tallennetaan Hantti- ja ESRA/Fimos-järjestelmiin. Ministeriössä suoritetaan hakemuksen ja päätöksen tekninen tarkastus ennen virallista allekirjoitusta. Allekirjoituksen jälkeen päätös liitteineen postitetaan hakijalle ja se lähetetään tiedoksi myös päätöksen valmistellelle lääninhallitukselle. Myönteisten päätösten yhteydessä lähetetään lääninhallitukselle tieto siitä, kuinka paljon myöntövaltuutta on vielä jäljellä uusiin hankkeisiin.

Projektit lähettävät maksatushakemukset lääninhallitusten sosiaali- ja terveysosastolle, jossa hakemus myös tarkastetaan. Maksatushakemuksen tarkastaa myös hankkeelle nimetty valvoja. Kun lääninhallitus on hyväksynyt maksatushakemuksen, se lähetetään sosiaali- ja terveysministeriöön tiliointiä ja maksatusta varten. Ministeriössä suoritetaan maksatushakemuksen tekninen tarkastaminen ennen lopullista maksatusta. Projektin hakijalle lähtee maksu, joka menee tiedoksi myös lääninhallitukselle. Sosiaali- ja terveysministeriössä maksut tallennetaan Hantti- ja ESRA-/Fimos-järjestelmiin. Mikäli hyväksytyyn hankkeen projektipäätös on tehty ns. vaiheistettuna rahoituksena lääninhallitus neuvottelee ministeriöstä saamiensa maksatus-tietojen perusteella hankkeen kanssa ennen kuin seuraava rahavaraus muutetaan sitovaksi päätökseksi. Siirtymävaiheen mallissa hankkeiden tarkastaminen on sosiaali- ja terveystoimintaminiisteriön vastuulla.

Siirtymävaiheen malli on kuvattu vuokaaviona liitteessä 1.

Edellä kuvattu malli on pitkälle viety esimerkki siitä, miten hankehallintoa voitaisiin hajauttaa alueille liukuvasti ilman välittömiä lainsäädäntömuutoksia. Alkuvaiheessa siirtymävaiheen malli tarkoittaisi kuitenkin lähinnä läänien sosiaali- ja terveysosastojen nimeämien EU-

⁹ Hakemusten kirjaaminen saapuneiksi on tärkeää, koska hankkeiden kustannukset ovat hyväksyttävissä aikaisintaan hakemuksen saapumispäivästä alkaen.

vastuuhenkilöiden osallistumista omalla alueellaan maakunnan yhteistyöryhmän ja/tai sen sihteeristön toimintaan sekä osallistumista sosiaali- ja terveysministeriön EU-rahastotyöryhmän hankekäsittelyyn.

Työryhmän keskusteluissa pidettiin ensiarvoisen tärkeänä sitä, että läänin sosiaali- ja terveysosastot yrittävät aktiivisesti saada oman edustajansa maakuntien yhteistyöryhmiin ja/tai niiden sihteeristöihin. Edesauttaakseen asiaa sosiaali- ja terveysministeriö lähestyy maakuntien liittoja kirjeellä, jossa yhteistyöryhmiä tai niiden sihteeristöjä pyydetään täydentämään sosiaali- ja terveydenhuollon aluehallinnon edustajalla. Hallinnonalan oman edustajan kautta on mahdollista huolehtia entistä tehokkaammin siitä, että alueilla saadaan käynnistettyä sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämisen kannalta kannatettavia ja aluetta palvelevia hankkeita.

Työryhmän suunnitelmien mukaan siirtymävaiheessa ministeriön EU-rahastotyöryhmää voidaan täydentää lääninhallitusten EU-vastuuhenkilöillä joko niin, että kokouksissa on pysyvät edustajat tai niin, että alueen edustaja on tarvittaessa mukana oman alueensa hankkeita käsiteltäessä. EU-rahastotyöryhmässä läänien edustajat pääsevät valmistelemaan ja valitsemaan hankkeita yhdessä ministeriön eri osastojen ja Stakesin edustajien kanssa. Varsinaisen päätöksen hankkeiden toteuttamisesta tekee nykykäytännön mukaan ministeriön kansliapäällikkö EU-rahastotyöryhmän puheenjohtajan esityksestä.

Siirtymävaiheen malli palvelee myös hankehallinnon lopullista siirtoa, jota voidaan valmistella mahdollisuuksien mukaan EU-rahastotyöryhmän laajennetulla kokoonpanolla. Yhteistoiminnalla voidaan löytää sopivimmat toimintatavat lopullisen hallinnointimallin kehittämiseksi. Myös lainsäädännön muutoksien kehittäminen jää laajennetun EU-rahastotyöryhmän tehtäväksi, kuten myös tietojärjestelmien käyttöönottoon sekä alueiden välisen koordinaation kehittämiseen liittyvät kysymykset.

Läänien nimeämien EU-vastuuhenkilöiden ja valvojien asema on siirtymävaiheen etenemisen kannalta ensiarvoisen tärkeää. Työryhmän näkemyksen mukaan sosiaali- ja terveysministeriön tulee järjestää läänien valvojille ja vastuuhenkilöille tarvittava perehdytys ja koulutus EU-hankehallinnosta, jotta annetut tehtävät kyettäisiin hoitamaan asiantuntemuksella.

Stakes ei osallistu siirtymävaiheessa hankehallinnon hoitamiseen, vaan sen tehtävät liittyvät lähinnä erilaisten tutkimus- ja kehittämishankkeiden toteuttamiseen (esim. arviointi- ja juurruttamishankkeet).

Mallin edut

- Lääninhallitusten neuvotteluasema ja vaikutusvalta alueella paranee oleellisesti verrattuna nykyiseen täysin keskitettyyn malliin. Tarkoituksena on, että päätös valittavista hankkeista tehdään tosiasiallisesti alueella, vaikka virallinen päätös tehdäänkin ministeriössä.
- Lääninhallitusten henkilöresursseja ei tarvitse varata hankehallintoon yhtä paljon kuin täydellisessä hallinnon siirrosta, koska niin paljon teknistä, mutta aikaa vievää työtä kuitenkin tehdään edelleen ministeriössä. Arviolta yhden henkilön työpanoksen käyttäminen lääninä kohden olisi siirtymävaiheessa riittävä (n. 47 000 euroa/vuosi/lääni).
- Projektin hakija on lähellä ”päätöksentekijää”. Hakijan kannalta on samantekevää, missä päätös on virallisesti allekirjoitettu, koska lääninhallituksille on tosiasiallisesti siirretty kaikki neuvotteluvalta.
- Mallin käyttöön ottaminen ei edellytä uutta lakia tai asetusta.

- Hanttia ei tarvitse laajentaa vielä tässä vaiheessa toimimaan jokaisessa lääninhallituksessa, koska kaikki tallennustyöt eri järjestelmiin hoidetaan ministeriössä. Myöskään eri järjestelmien käyttöön tarvittavaa koulutusta ei tarvitse heti järjestää.
- Koska kaikkien maksatushakemusten viimeinen tarkastus tapahtuu ministeriössä, voidaan varmistua siitä, että jokaiseen hankkeeseen sovelletaan tukikelpoisten kustannusten sääntöjä samalla tavalla.
- Päätösten ja maksatushakemusten viimeinen tarkistus ministeriössä mahdollistaa sen, että lääninhallituksille voidaan järjestää reaaliaikaista neuvontaa mahdollisesti esiin tulevilla ongelmatapauksissa.
- Malliin liittyvää sosiaali- ja terveysministeriön laajennettua EU-rahastotyöryhmää voidaan käyttää lopullisen siirron valmisteluun.
- Malli on otettavissa käyttöön välittömästi.

Mallin haitat

- Sosiaali- ja terveysministeriö joutuu ottamaan vastuun asioista, joita se ei ole alusta asti hoitanut ja tästä syystä on tarpeen tehdä ainakin jossain määrin kaksinkertaista työtä (esim. lääninhallitukset tekevät projektipäätökset ja ministeriö tarkastaa ne).
- Projektin hakija lähettää maksatushakemuksen lääninhallitukseen, josta se tarkastuksen jälkeen lähetetään ministeriöön. Käsittelyyn tulee ainakin postin kulun vaatima päivän viive.
- Lääninhallitukset halunnevat pitää myös omaa rahaseurantaa esimerkiksi Exceleillä. Tietojen oikeellisuus pitää täsmätä sosiaali- ja terveysministeriön tietojen kanssa.
- Hakemuksille tulee kaksi diarionumeroa. Lääninhallitusten diarointi määrittää hyväksytävien kustannusten aikaisimman mahdollisen alkamispäivän ja ministeriön diarionumero tulee Hantti-järjestelmästä automaattisesti.

3.4 EU-hankehallinnon lopullinen siirto

EU-hankkeiden hallinnoinnin kokonaissirrossa sosiaali- ja terveysministeriö luovuttaa yksittäisiä hankkeita koskevan päätös- ja hallinnointivallan kokonaan lääninhallitusten sosiaali- ja terveysosastoille. Tämä edellyttää lainsäädännön uudistamista¹⁰. Siirto edellyttää myös tietojärjestelmien uudelleenjärjestelyä siten, että lääninhallitukset voivat tallentaa kaikki tarvittavat tiedot yhteensä kolmeen eri järjestelmään (Hantti, ESRA ja Fimos). Kaikki järjestelmät ovat Internet-pohjaisia.

Työryhmä esittää, että hankehallinnon siirto lääninhallitusten sosiaali- ja terveysosastoille tapahtuu vuonna 2004. Ennen siirtoa on huolehdittava siitä, että läänit saavat riittävät resurssit hankehallinnon hoitamiseksi. Työryhmän arvio on, että hankehallinnon siirtoon tarvitaan noin 10-12 henkilön lisäpanostus. Lääniä kohden tämä tarkoittaisi 2-3 henkilöä riippuen siitä, miten taloushallintoon liittyvät tehtävät hoidettaisiin (keskitetysti vai hajautetusti) ja miten olemassa olevia sivistysosaston ja talous- ja hallinto-osaston resursseja voitaisiin käyttää hyväksi. Resurssitarpeita tarkemmin määriteltäessä on huomioitava myös muut lääneille tulevat kehittämistehtävät. EU-hankehallinnon siirto läänien sosiaali- ja terveysosastoille pitääkin

¹⁰ Hankehallinnon kokonaissirrossa pitää rakennerahastojen kansallisesta hallinnoinnista annetun lain (1353/1999) 35§:ää muuttaa lisäämällä siihen maininta myös sosiaali- ja terveysministeriöstä. Lisäksi sosiaali- ja terveysministeriön erillisellä asetuksella voidaan säätää lääninhallitusten sosiaali- ja terveysosastojen toimivalta rakennerahastoasioissa (vrt. opetusministeriön asetus 933/2001).

yhdistää läänien sosiaali- ja terveysosastojen muiden kehittämistehtävien kanssa toimivaksi toiminnalliseksi kokonaisuudeksi.

Hankehallinnon lopullisessa siirrossa sosiaali- ja terveysministeriön hoidettavaksi jäävät seuraavat tehtävät:

- talousarvioiden ja lisätalousarvioiden laadinta,
- vuosittain valtiokonttorille laadittavat valtuusilmoitukset, joihin kerätään tiedot käytettävissä, olleista valtuuksista, sidonnoista ja maksatuksista,
- maksatustietojen varmentaminen työministeriölle ja sisäasiainministeriölle komissiolle lähetettäviä maksupyyntöjä varten,
- tulossopimusneuvottelut lääninhallitusten kanssa,
- rahojen siirtäminen lääninhallituksille,
- lääninhallitusten virkailijoitten koulutus ja neuvonta,
- osallistuminen ohjelmien seurantakomiteoihin/hallintokomiteoihin,
- osallistuminen ministeriöitten välisiin yhteistyöryhmiin,
- ohjelmien vuosiraporttien laatiminen,
- koko maata koskeva seuranta,
- rakennerahastohankkeiden tarkastuksen ja valvonnan asianmukaisuuden tarkastaminen.

Lääninhallitusten sosiaali- ja terveysosastot hoitavat puolestaan seuraavat tehtävät:

- alueellinen tiedottaminen, neuvonta ja koulutus,
- alueellinen hankkeistaminen eli varsinaisen hankehallinto,
- tilivirastotehtävät (keskitetysti tai hajautetusti),
- hankkeiden tarkastus- ja valvonta,
- hankkeiden seuranta
- toiminnan raportointi sosiaali- ja terveysministeriölle.

Hankehallinnon käytännön toteuttamisesta päättää kukin lääninhallitus itsenäisesti. Sosiaali- ja terveysministeriön tulee omalta osaltaan varmistua siitä, että lääninhallitukset hoitavat kaikki EU-hankehallinnolta vaaditut toimenpiteet. Liitteessä 2 on kuvattu sosiaali- ja terveysministeriön ja läänien välisiä rahavirtoja prosessikaaviona.

Lopullisessa mallissa hankehallintoon liittyvät tilivirastotehtävät voidaan hoitaa joko keskitetysti yhden läänin kautta tai hajautetusti lääneittäin. Työryhmä korostaa, että keskitetyn mallin hyödyt ja haitat on selvitettävä. Jatkoselvityksistä vastaa sosiaali- ja terveysministeriö.

Stakesin tehtävät säilyvät hankehallinnon siirrossa ennallaan eikä sen rooliin tutkimus- ja kehittämisorganisaationa kuulu edelleenkään hankkeiden hallinnointiin tai valvontaan liittyviä tehtäviä. Stakes toimii lähinnä erilaisten tutkimus- ja kehittämishankkeiden toteuttajana (esim. arviointi- ja juurruttamishankkeet).

Mallin edut

- Ministeriötasolla työt vähenevät ja ministeriössä voidaan keskittyä paremmin laajempien strategisten linjojen ja toimintojen hoitamiseen.
- Hankkeiden hallinnoinnin valta ja vastuut kulkevat paremmin yhdessä kuin siirtymävaiheen mallissa.
- Sosiaali- ja terveydenhuollon hankkeisiin osoitettujen hankerahojen mahdollinen lisääntyminen, mikäli maakuntien yhteistyöryhmien rahanjakoon pystyttäisiin vaikuttamaan toivotulla tavalla.

Mallin haitat

- Lääninhallitukseen kaavailut resurssitarpeet (2 henkilöä/lääni) aiheuttavat kustannuksia noin 94 000 euroa/vuosi/lääni.
- Hantti-järjestelmän kehittäminen sellaiseksi, että lääninhallitukset voivat sitä käyttää tai vastaavasti lääninhallituksissa käytössä olevan opetushallinnon järjestelmien muuttaminen sellaiseksi, että tiedot saadaan siirretyksi Hanttiin aiheuttaa kustannuksia, joita on tässä vaiheessa vaikeaa arvioida.
- Ministeriöön tarvitaan henkilö, joka vastaa em. järjestelmien kehittämisestä.
- Lääninhallitusten henkilöstön kouluttaminen käyttämään ESRA/Fimos- ja Hantti-järjestelmiä aiheuttaa kustannuksia (esim. matkakustannukset ja päivärahat).
- Malli on raskas kun otetaan huomioon hallinnoitavien hankkeiden vähäinen lukumäärä sekä käytettävissä olevien rahojen vähäisyys.
- Toiminnan koordinoinnin vaikeus.

4. Toimenpiteet ja toimentasuositukset

Rakennerahastohankkeiden hallinnoinnista vastaavan viranomaisen tärkeimpänä tehtävänä on käynnistää mahdollisimman hyviä hankkeita käytettävissä olevilla resursseilla.

Hankehallinnoinnin alueellistamisessa on oleellista, millä hankevolyymillä alueella on mahdollista toimia. Jos hankkeita on vähän tai ei ollenkaan - kuten eräillä alueilla - ei alueellisesti toteutettu hankehallintokaan ole itsetarkoituksellista. Hankemäärien kasvun sekä mahdollisten uusien kehittämistehtävien myötä hallinnointi on järkevää siirtää alueille.

Työryhmä päätyy työssään ehdottamaan, että EU-hankehallinnon siirto läänien sosiaali- ja terveysosastoille tapahtuu kaksivaiheisesti. Siirto koostuu: A) välittömästi asteittain käyttöön otettavasta siirtymävaiheen mallista sekä B) vuonna 2004 tapahtuvasta hankehallinnon lopullisesta siirrosta.

A) Siirtymävaiheen malli

Työryhmän näkemyksen mukaan lääninhallitusten sosiaali- ja terveysosastot on saatava välittömästi mukaan oman alueensa EU-hankkeiden hallintaan ja sitä kautta osallistumaan laajemminkin oman alueensa kehittämiseen. Siirtymävaiheen malli sisältää ensivaiheessa toimenpiteet A.1-A.3 sekä myöhemmässä vaiheessa toimenpiteen A.4.

A.1) Läänien EU-vastuhenkilöiden osallistuminen EU-hankkeiden maakunnalliseen valmisteluun ja päätöksentekoon

Läänin sosiaali- ja terveysosastojen roolia maakuntien yhteistyöryhmissä sekä niiden sihteeristöissä ja muissa valmistelevissa elimissä tulee lisätä. Tätä kautta on mahdollista huolehtia entistä tehokkaammin siitä, että sosiaali- ja terveydenhuollon hallinnonalalta saadaan käynnistettyä hyviä ja aluetta palvelevia hankkeita. Neuvottelut edustajien saamiseksi valmisteleviin ryhmiin voidaan aloittaa välittömästi. Maakuntien liittoja lähestytään ministeriön kirjeellä, jossa pyydetään ryhmien täydentämistä sosiaali- terveydenhuollon aluehallinnon edustajalla.

A.2) Läänien EU-vastuuhenkilöiden osallistuminen sosiaali- ja terveysministeriön EU-rahastotyöryhmän toimintaan

Siirtymävaiheessa sosiaali- ja terveysministeriön EU-rahastotyöryhmää täydennetään lääninhallitusten EU-vastuuhenkilöillä niin, että kunkin alueen edustaja on tarvittaessa mukana oman alueensa hankkeita käsiteltäessä. EU-rahastotyöryhmän läänien edustajilla laajennettu kokoonpano valmistelee kaikki hankehakemukset saatujen lausuntojen ja muun käytettävissä olevan tiedon pohjalta ja tekee esitykset hankkeiden käynnistämiseksi tai hylkäämiseksi. Varsinaiset hankepäätökset tekee edelleen kansliapäällikkö EU-rahastotyöryhmän puheenjohtajan esittelystä.

Laajennettu EU-rahastotyöryhmä valmistelee mahdollisuuksien mukaan myös hankehallinnon lopullista siirtoa.

A.3) Valvojat

Hankkeiden valvojakysymyksessä voidaan toimia välittömästi. Ensimmäisessä vaiheessa lähdetään siitä, että hankkeiden valvojina toimivat myös lääninhallituksen edustajat. Jokaisella hankkeella tulee olla valvoja, joka seuraa hankkeen edistymistä ja on mukana hankkeen ohjausryhmän kokouksissa. Tähän asti hankkeiden valvojat ovat olleet ministeriön virkamiehiä. Uudessa tavassa toinen valvoja tulee sen alueen lääninhallituksesta, jossa hanke toteutetaan. Tämä toiminta on käynnistynyt kevään aikana siten, että uusille käynnistetyille alueohjelmien ja EQUAL-yhteisöaloitteen hankkeille on pyydetty läänin sosiaali- ja terveysosastoa nimeämään valvoja ministeriön valvojan lisäksi. Tällä järjestelyllä voidaan paremmin taata, että hankkeelle nimetty valvoja on mukana ohjausryhmän kokouksissa. Samalla lääninhallinnon edustajat perehtyvät ohjausryhmätyön kautta olemassa oleviin hankkeisiin. Valvojan/valvojien rooli on varsin keskeinen hankkeen seurannan kannalta.

A.4) Hankevalmistelun siirtäminen lääneihin.

Alkuvaiheen toimenpiteiden jälkeen voidaan koko hankevalmistelu siirtää lääneihin luvussa 3.3. kuvatun mallin mukaisesti. Ministeriön tehtävänä on tällöin toimia lähinnä virallisena päätöksentekijänä, hanketietojen tallentajana sekä maksuviranomaisena. Läänien sosiaali- ja terveysosastot hoitavat puolestaan varsinaisen hankevalmistelun sekä päätösehdotusten tekemisen. Ennen lopullisen mallin käyttöönottoa tulee huolehtia henkilöstöresurssien riittävydestä sekä tietojärjestelmien toimivuudesta.

B) Hankehallinnon lopullinen siirto

Työryhmä esittää, että sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan EU-hankehallinnon siirto lääninhallitusten sosiaali- ja terveysosastoille tapahtuu vuonna 2004. Tätä ennen on huolehdittava siitä, että läänit saavat riittävät resurssit hankehallinnon hoitamiseksi. Työryhmän tämän hetkinen arvio on, että hankehallinnon siirtyessä lääneihin tarvittaisiin 10-12 henkilön lisäpanostus koko maata kohden. Lääniä kohden tämä tarkoittaa kahta tai kolmea henkilöä, joista osa voidaan mahdollisesti rahoittaa rakennerahastojen teknisellä tuella.

Työryhmä korostaa, että EU-hankehallinnon siirto pitää yhdistää muiden lääneille tulevien kehittämistehtävien kanssa toimivaksi toiminnalliseksi kokonaisuudeksi. Tämä pitää huomioida niin resurssitarpeita arvioitaessa kuin myös tietojärjestelmiä kehitettäessä.

LITTEET

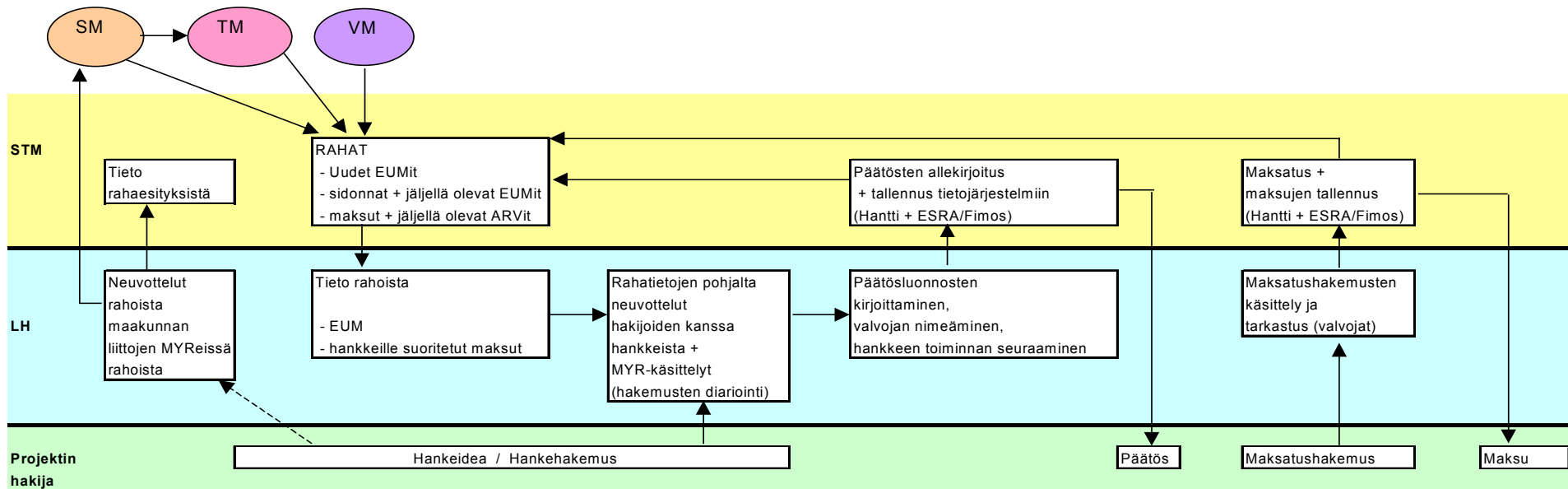
Liite 1.

EU:N RAKENNERAHASTOHANKKEIDEN HALLINNOINNIN ALUEELLISTAMINEN

- siirtymävaiheen malli

3. Versio

- lääninhallitukset operoivat STM:n ja LH:n välisen tulossopimusneuvottelun pohjalta ilman lopullista (= virallista) vastuuta
- lääninhallitukset neuvottelevat hakijoiden ja MYR:in kanssa sekä laativat päätösluonnokset (jotka lähetetään sähköpostilla STM:ään) ja suorittavat maksatushakemusten tarkistukset
- viralliset päätökset, maksatukset ja tallennukset tietojärjestelmiin hoidetaan STM:ssä

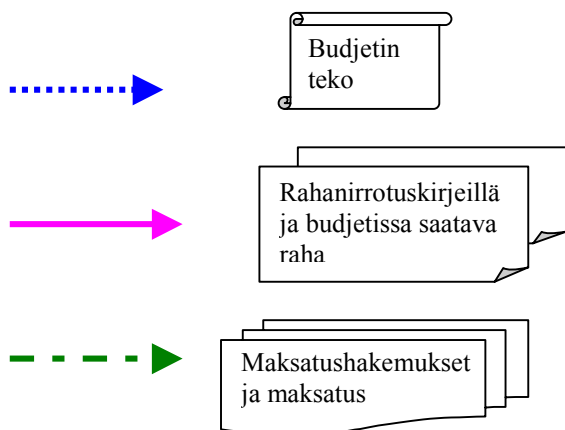
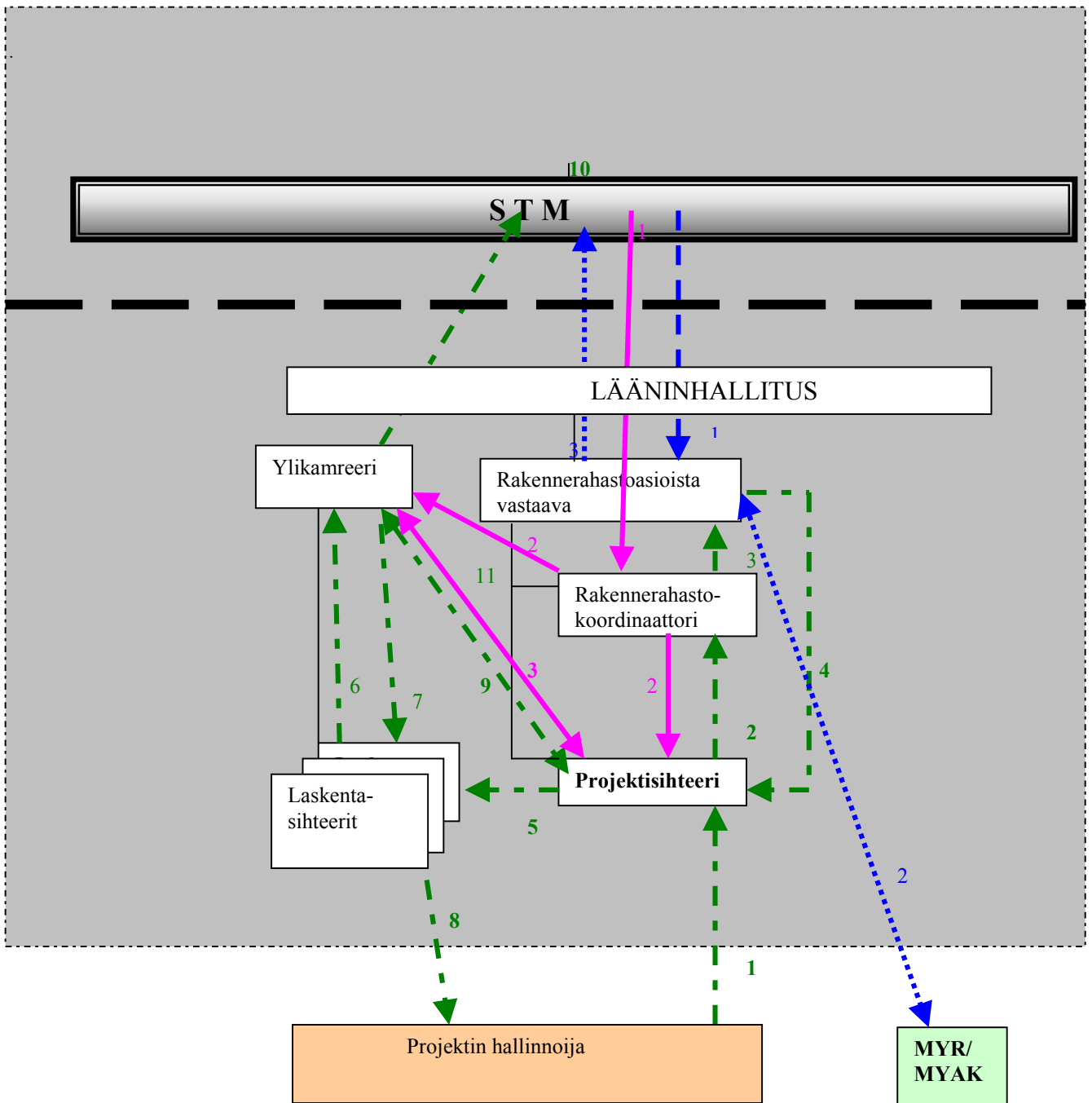
EDUT

- + LH:n neuvotteluasema/vaikutusvalta alueella paranee oleellisesti verrattuna nykyiseen täysin keskitettyyn malliin
- + ei vaadi yhtä paljon LH:n henkilöresurssien lisäämistä kuin totaalisiiro (kokonaisresurssitarve jää alhaisemmaksi)
- + projektin hakija lähellä "päätöksentekijää"
- + ei tarvita uutta lakia/asetusta
- + ei tarvita uutta tai laajennettua tietojärjestelmää
- + varmistetaan kaikkien hankkeiden maksatushakemusten mahdollisimman tasapuolinen käsittely (hyväksyttävät kustannukset)
- + LH:n henkilöiden koulutus voidaan suorittaa reaaliaikaisesti kun STM:ssä on jatkuva tieto käynnissä olevista hankkeista
- + STM:ssä mahdollisuus säilyttää riittävät henkilöresurssit LH:n työn tukemiseksi
- + malli otettavissa käyttöön vaikka välittömästi

HAITAT

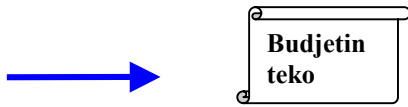
- STM tekee sitovat päätökset asioista, joista se ei ole neuvotellut ja siksi ehkä tarpeen tehdä osittain kaksinkertaista työtä (tarkastusta)
- maksatushakemusten käsittelyyn päivän viive (postin kulku)
- LH:t pitävät rahaseurantaa Excelillä (tiedot kuitenkin täsmäytetään STM:n tietoihin)
- hankkeille tulee kaksi diari numeroa: LH:n ja Hantti-järjestelmän antama

Liite 2.
RAHAVIRRAT

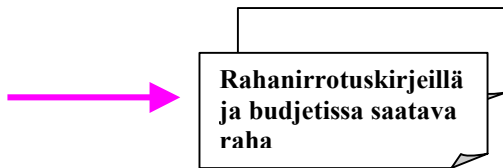

Numerot kuvaavat tapahtumien kronologista järjestystä

TAPAHTUMIEN SELITYKSET

1. STM antaa LH:lle jonkinlaiset ohjeet MYAK/MYR-neuvotteluja varten, jos on tarpeen
2. Neuvottelu STM:n/LH:n osuudesta MYAK:ista
3. LH ilmoittaa STM:lle neuvottelujen tuloksen

1. STM ilmoittaa budjetin valmistumisen jälkeen kirjeellä LH:lle, kuinka paljon rahaa (EU ja kansallista) kullekin maakunnalle on osoitettu (Voidaanko STM:ssä rahat viedä myös Hanttiin eri LH:lle osoitettuna?)
2. Rakennerrahastokoordinaattori ilmoittaa rahatiedot maksatuksia hoitavalle projektisihteerille sekä kirjanpidosta vastaavalle ylikamreerille.
3. Ylikamreeri ja projektisihteerit tarkistavat, että heillä on samat tiedot. Tämä tulisi hoitaa keskitetysti Hantissa. Rakennerrahastokoordinaattori operoi EUMeilla eli myöntämisvaltuuksilla, projektisihteerit ja ylikamreeri pääsääntöisesti ARVeilla eli arviomäärärahoilla.

1. Projektin hallinnoija lähettää maksatushakemuksen projektisihteerille, joka suorittaa numerotarkastuksen (ja myös kustannusten hyväksyttävyyden) ja varmistaa, että tarvittavat liitteet ovat mukana
2. Käsiteltyään hakemuksen projektisihteerit lähettää sen asiatarkestusta varten koordinaattorille. Myös valvojien velvollisuutena on nykyisin maksatushakemuksen tarkistaminen.
3. Koordinaattori lähettää maksatushakemuksen maksun hyväksyjälle
4. Hyväksymisen jälkeen maksatushakemus palaa projektisihteerille

5. **Projektisihteeri toimittaa maksatushakemuksen laskentasihteerille**
6. **Laskentasihteeriltä maksatushakemus menee ylikamreerille, joka**
7. **palauttaa sen maksua varten laskentasihteerille. Kohdat 5-7 noudattelevat ministeriön taloussäännössä määriteltyä menettelyä ja ainakin tältä osin noudatettaisiin vastaavasti LH:n normaalia menettelyä.**
8. **Projektin hallinnoija saa rahat**
9. **Projektisihteeri ja ylikamreeri täsmäyttävät maksatukset**
10. **Ylikamreeri vahvistaa maksut STM:ään.**

Liite 3.**EU:N RAKENNERAHAHASTO-OHJELMAT 2000 - 2006 JA TOIMENPIDEKOKONAISUUDET, JOISSA STM ON RAHOITTAJANA****TAVOITE 1 -OHJELMA
POHJOIS-SUOMI****Toimintalinja 1 Yritystoiminta**

- * 1.3 Yritysten henkilöstön kehittäminen ja yrittäjyyden edistäminen (ESR)

Toimintalinja 2 Maaseutu

- * 2.7 Maaseudun toimintaympäristön kehittäminen (EAKR)

Toimintalinja 3 Osaaminen ja työllisyys

- * 3.1 Osaamisen ja tietoyhteiskuntarakenteiden kehittäminen (EAKR)
- * 3.3 Työllistymisen edistäminen ja työttömyyden ehkäiseminen (ESR)
- * 3.4 Työmarkkinoilta syrjäytymisen ehkäiseminen ja tasa-arvon edistäminen (ESR)

**TAVOITE 1 -OHJELMA
ITÄ-SUOMI****Toimintalinja 2 Osaamisen vahvistaminen ja yritysten toimintaympäristön parantaminen**

- * 2.3 Työmarkkinoiden toimivuuden ja työllisyyden edistäminen (ESR)
- * 2.4 Työelämän tasa-arvon edistäminen (ESR)

Toimintalinja 4 Rakenteiden ja hyvän ympäristön kehittäminen

- * 4.4 Arkielämän rakenteiden kehittäminen (EAKR)

TAVOITE 2 -OHJELMA ETELÄ-SUOMI

Toimintalinja 1	Etelä-Suomen vetovoimaisuuden ja yritysten kilpailukyvyn lisääminen
* 1.3	Uuden teknologian kehittäminen ja soveltaminen (EAKR)
* 1.4	Yritystoimintaa ja teknologiaosaamista tukeva henkilöstön kehittäminen (ESR)
Toimintalinja 3	Yhdyskuntien toimivuuden ja viihtyisyyden turvaaminen
* 3.3	Syrjäytymisen ehkäiseminen ja sosiaalisen osallisuuden sekä elämänhallinnan lisääminen (ESR)

TAVOITE 2 -OHJELMA LÄNSI-SUOMI

Toimintalinja 1 nen	Yritystoiminnan kehittäminen ja tuotantorakenteen uudistaminen
* 1.2	Yritysten toimintaedellytysten parantaminen (EAKR)
* 1.3	Yrittäjyyden edistäminen ja henkilöstön kehittäminen (ESR)
Toimintalinja 2	Osaavan työvoiman ja teknologian kehittäminen
* 2.1	Osaamis- ja innovaatioverkostojen kehittäminen ja uuden teknologian edistäminen (EAKR)
Toimintalinja 3	Aluerakenteen ja elinympäristön kehittäminen
* 3.4	Alueellisten ja paikallisten toimintayhteisöjen aktivointi sekä syrjäytymisen ehkäiseminen (ESR)

TAVOITE 3 -OHJELMA

Toimintalinja 2	Tasa-arvon ja yhtäläisten mahdollisuuksien edistäminen työelämässä
* 2.1	Sukupuolten mukaisen tasa-arvon edistäminen koulutuksessa ja työelämässä sekä naisten työmarkkina-aseman vahvistaminen (ESR)
* 2.3	Heikossa työmarkkina-asemassa olevien ryhmien tukeminen (ESR)
Toimintalinja 4	Osaamis pääoman kehittäminen tukemaan yrittäjyyttä ja työelämän laatua sekä tutkimuksen ja teknologian hyödyntämistä
* 4.2	Henkilöstön osaamisen ja työssä jaksamisen edistäminen (ESR)

Toimintalinja 5 Tekninen apu

EQUAL

Toimintalinja 1 Työllistyvyys

- * 1.1 Työmarkkinoille pääsemisen ja paluun helpottaminen kaikille avointen työmarkkinoiden luomiseksi myös niille, joilla on työmarkkinoille pääsemiseen tai niille palaamiseen liittyviä integroitumivaikeuksia (ESR)
- * 1.2 Rasismin ja muukalaisvihan torjunta työmarkkinoilla (ESR)

Toimintalinja 2 Yrittäjyys

- * 2.1 Sosiaalitalouden (kolmannen sektorin) ja erityisesti yleishyödyllisten palvelujen vahvistaminen korostaen työpaikkojen laadun parantamista (ESR)

Toimintalinja 3 Sopeutumiskyky

- * 3.1 Tuki yritysten ja työntekijöiden sopeutumiselle talouden rakennemuutokseen sekä informaatioteknologioiden ja muiden uusien teknologioiden käyttämiselle (ESR)

Toimintalinja 4 Naisten ja miesten yhtäläiset mahdollisuudet

- * 4.1 Sukupuoltenvälisen kuilun kaventaminen ja töiden perinteisen sukupuolijaon hälventäminen (ESR)

Toimintalinja 5 Turvapaikanhakijoiden yhteiskunnallinen ja ammatillinen integrointi

- * 5.1 Turvapaikanhakijoiden yhteiskunnallinen ja ammatillinen integrointi (ESR)

(Vasta Equal-projektien valinnan jälkeen selviää, mitkä ministeriöt rahoittavat mitäkin hanketta. Näin ollen myöskään toimenpidekokonaisuuksia ei ole vielä jaettu eri ministeriöiden vastuulle)

INTERREG III A (EAKR)

Interreg III A Etelä-Suomen rannikkoseutu

Interreg III A Kaakkois-Suomi

Interreg III A Karjala

Interreg III A Pohjoinen

URBAN (EAKR)

Toimintalinja 1

Yritystoiminnan ja työllisyyden kehittäminen

* 1.2

Työllisyys ja kumppanuus

Toimintalinja 2

Asukkaiden omatoimisuuden tukeminen ja syrjäytymisen torjuminen

* 2.1

Asukkaiden osallistuminen ympäristön laadun ja tietoyhteiskunnan kehittämiseen

* 2.2

Uusien yhteistyö- ja palvelumallien kehittäminen